

Kronik: Hvad stiller vi op med de dyre(bare) sprog?

Bragt i Information, 5. februar 2016

Af prorektor Lykke Friis

I 1857 drog H. C. Andersen på visit hos digterkollega Dickens i Storbritannien. Efterfølgende skrev Dickens følgende om Andersen til en ven: »Hans uforståelige sprog var ubetaleligt. Når han talte fransk eller italiensk, var han som en vildmand; på engelsk var han som et døvstummeinstitut. Min søn vil aflægge ed på, at intet menneskeligt øre kan genkende hans tysk.« Vi kan nok tilgive vor nationalskjald for ikke at være helt med på beatet i 1800-tallet rent fremmedsprogligt.

Men det er utilgiveligt, hvis nutidens generationer er ude af takt med en verden, hvor Berlin, Barcelona og Beijing mentalt og reelt er flyttet helt ind i Danmarks baghave.

På Københavns Universitet kan vi se, at interessen for sprog daler. For nogle sprog mere end andre. I løbet af de sidste fem år er 20 procent færre søgt ind på fransk og kinesisk.

Også interessen for spansk, japansk og tysk er vigende i en periode, hvor eksempelvis Tyskland kun er blevet vigtigere som økonomisk, politisk og kulturel magtfaktor i Europa og verden. Faldet sker, samtidig med at flere og flere generelt søger ind på universitetet, og optaget er steget. Mindst lige så foruroligende er det, at mange aldrig fuldfører uddannelsen og dropper ud. På tysk, spansk og fransk springer halvdelen fra.

På nogle af de små fag som klassisk græsk og latin er det næsten 70 procent. For mange af studieskifterne er det bare et fjumreår, som hjælper dem med at finde den rigtige 'hylde', men frafaldstallene er alligevel alarmerende høje og koster universiteterne mange penge.

Foreløbig kan vi kun spekulere i forklaringerne på sprogfagenes nedgang. Tag gymnasiereformen, hvor det første kuld tog studentereksamen i 2008. Efter reformen har studenterne færre sprog. Mens sproglige elever tidligere havde tre sprog på højt niveau, har de fleste nu kun to, hvor engelsk er det ene. Kun få har tre sprog på højt niveau (A), også fordi det er svært at få fagpuslespillet til at gå op med reglerne - særligt hvis man har blikket rettet mod en universitetsuddannelse, der har bestemte adgangskrav. Dertil kommer, at nogle vælger fag taktisk efter, hvor de kan få høje karakterer og snit til drømmestudiet. De tror måske, det er lettere at 'snakke sig ud af' samfundsfag end de uregelmæssige franske verber?

Man kan også kun gisne om, hvorvidt den ensidige fremstilling af humaniora som brødløst desværre har båret frugt. Hvis man i den offentlige debat taler humaniora og sprogene ind i jobmæssige blindgyder, er det ikke underligt, at de unge navigerer uden om. Fagenes nedtur bliver en selvopfyldende profeti.

Det er eksempelvis tankevækkende, at under halvdelen af de sprogstuderende havde deres uddannelse som første prioritet.

Flere sprogfag er også præget af studerende med lave karakterer fra gymnasiet. På fransk og kinesisk har op mod halvdelen under 6 i snit i studentereksamen. Det ved vi erfaringsmæssigt giver dem dårlige odds for at gennemføre studiet.

Spørgsmålet om sprogenes betydning og skæbne er aktuelt i debatten om de små fags overlevelseskamp, som man kan følge her i Information.

KU har i flere år understøttet fag som klassisk græsk og eskimologi, der kun optager en håndfuld studerende om året, fordi universitetet mener, de er vigtige for en åben kulturnation som Danmark.

Samlet har universitetet i løbet af de senere år internt overført over 60 millioner kroner til Humaniora til blandt andet de små fag, ekstra ph. d.'er og en bred sprogsatsning.

Men regeringens finanslov betyder, at KU skal spare 500 millioner kroner, og det slår bunden ud af de små fags økonomi. Solidariteten fra eksempelvis de større humanistiske og naturvidenskabelige fag rækker heller ikke længere, for de er selv hårdt ramt.

National sprogstrategi

Det er på tide af tage helikopterperspektivet og se et samlet billede af sprogenes status og fremtid.

Derfor er det på sin plads, at uddannelsesminister Esben Lunde Larsen (V) nu vil genoplive en national sprogstrategi, som ellers har ligget i dvale i et par år.

Det er en hastesag at tage fat på spørgsmål som: Hvilke sprog får vi brug for i fremtiden - både for at kunne handle med hele verden og for at kunne forstå og styrke kulturarven? Hvordan sikrer vi, at disse behov bliver tilgodeset i sprogenes fødekæde - hele vejen fra folkeskolen over gymnasiet til

universitetet og tilbage igen? Skal fremtidens humaniora satse på specifikke store verdenssprog eller på brede kulturelle områdestudier? Skal sprog alene være hjælpediscipliner for andre fag og ophøre som selvstændige uddannelser? Eller skal enkelte sprog prioriteres strategisk og samles som en slags eliteuddannelser med meget intensiv sprogundervisning på linje med Forsvarsakademiets uddannelser? Skal vi holde liv i sproglige

forskningsmiljøer, der ikke længere har tilknyttede uddannelser? Hvordan kan vi skabe et studiemiljø og en undervisning, der inspirerer til, at flere dygtige studerende søger og gennemfører uddannelsen? Og er det overhovedet muligt at fastholde udbud og få højere kvalitet på sprogfagene for færre penge?

Det sidste spørgsmål kan man efter min bedste overbevisning kun svare nej til. Politikerne må sikre sig, at der er en rimelig finansiering til vigtige fag som eksempelvis eskimologi og klassisk græsk, for i dag slår bevillingerne slet ikke til.

Dickenske dimensioner

Derfor må politikerne til syvende og sidst finde ud af, hvad de vil med sprogfagene. Og hvilke rammer vil de give.

I det forestående udvalgsarbejde kan man med fordel skele til dette: For et par år siden udgav British Council en rapport om, at Storbritannien i alvorlig grad mangler folk, der mestrer de ti vigtigste sprog for landets fremtidige velstand og globale manøvredygtighed: spansk, arabisk, fransk, kinesisk, tysk, portugisisk, italiensk, russisk, tyrkisk og japansk.

Hvis briterne, der som bekendt taler verdenssproget engelsk, er bange for at miste markedsandele, velstand og kulturindsigt på fremmedsprogenes konto, hvordan vil det så gå Danmark, hvis vi forsømmer alle andre sprog end dansk og engelsk? I så fald vil vi stå til en opsang af dickenske dimensioner.

Men selvsamme anekdote om H. C. Andersen minder os også om, at sprog ikke kun skal være befordrende for det merkantile, som i British Councils rapport, men også formidler noget grundlæggende for et lille - og forhåbentlig stadig åbent land - nemlig kultur og dannelse.